

Media: Phileleftheros **Page:** 1,21 **Published at:** 07-06-2020
Author: Αντώνης Ζορπάς **Surface:** 1836.28 cm²
Subjects: ΟΥC

Αλλιώτικη παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος

Ο πανεπιστημιακός Α. Ζορμπάς αναλύει τη μοναδική ευκαιρία για τη χώρα μας να σχεδιάσει και να εφαρμόσει στρατηγικές στην κατεύθυνση της Κυκλικής Οικονομίας και της Πράσινης Συμφωνίας. >>21

Μια αλλιώτικη παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος;

Μοναδική ευκαιρία για την Κυπριακή Δημοκρατία και πρωτίστως για τα Υπουργεία Περιβάλλοντος και Μεταφορών να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν στρατηγικές στην κατεύθυνση της Κυκλικής Οικονομίας και της Πράσινης Συμφωνίας

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του δρ. Αντώνη Ζορπά

«Η φύσις δεν κάνει τίποτα ούτε ατελές ούτε μάταιο»

Αριστοτέλης 4ος αι π.Χ.

Θα δούμε μια αλλιώτικη εικόνα φέτος στο τοπίο και στις θάλασσες, διότι δεν υπάρχει μεγάλη επιβάρυνσή τους

Από τύχη ή συγκυρία, το περιβάλλον, με την ευρεία έννοια του όρου, πραγματικά «γιορτάζει» τους τελευταίους μήνες, αν και περιβάλλεται από μια θλίψη για τις τόσες άδικες απώλειες ανθρώπινης ζωής. Τη στιγμή που ο Mr Covid-19 θα μας οδηγήσει, όπως όλα δείχνουν, στη Miss Crisis-2020, είναι λες και το περιβάλλον χορεύει στους ρυθμούς των «τεσσάρων εποχών» του Βιβάλντι ή ενός βιενέζικου βαλς. Τους τελευταίους μήνες, η φύση είχε τις λιγότερες ανθρωπογενείς παρεμβάσεις από την έξαρση της βιομηχανικής επανάστασης κι έπειτα. Παρατηρήσαμε, ήδη, τη μείωση των υψηλών συγκεντρώσεων του διοξειδίου του άνθρακα και άλλων αερίων του θερμοκηπίου σε παγκόσμιο επίπεδο, γεγονός που συνεπάγεται τη γενικότερη μείωση της παραγόμενης ρύπανσης.

Ένα αρχικό ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσον οι πολίτες και όλοι οι σχετικοί φορείς παγκοσμίως (κυβερνήσεις, βιομηχανίες, εκπαιδευτικά ιδρύματα κ.λπ.) θα αναλάβουμε τις ευθύνες μας, θα αναγνωρίσουμε τα λάθη μας και θα εφαρμόσουμε -επιτέλους- δράσεις για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών, αλλά και των κοινωνικών επιπτώσεων της ρύπανσης, ώστε να επιτύχουμε τους φιλόδοξους στόχους που έχει θέσει η Πράσινη Συμφωνία με στόχο την Κλιματική Ουδετερότητα (European Green Deal).

Ταυτόχρονα, οι ενδεχόμενες οικονομικές επιπτώσεις των κρατών-μελών πρέπει να αντιμετωπιστούν με τέτοιο τρόπο, ώστε η Ευρωπαϊκή Ένωση να μην παραστρατήρει από τον σχεδιασμό της για μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα και την επιδίωξή της να γίνει η πρώτη ήπειρος στον πλανήτη με μηδενικές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέχρι το 2050. Η Πράσινη Συμφωνία δίνει και μία επιπλέον ευκαιρία -μοναδική θα έλεγα- στο να εκμεταλλευτούν τα κράτη το «planet earth lockdown» για τη σταδιακή και μη αναστρέψιμη πορεία μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, προωθώντας νέες στρατηγικές διαχείρισης αποβλήτων και λειτουργίας των βιομηχανιών ή/και κίνητρα για προώθηση της αειφόρου κινητικότητας («πράσινες» δημόσιες μεταφορές, ευρεία χρήση του ποδήλατου ως μέσο μεταφοράς, κ.ά.).

Στο παραπάνω πλαίσιο, αποτελεί μια μοναδική ευκαιρία για την Κυπριακή Δημοκρατία και πρωτίστως για τα Υπουργεία Περιβάλλοντος και Μεταφορών να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν στρατηγικές στην κατεύθυνση της Κυκλικής Οικονομίας και της Πράσινης Συμφωνίας. Υπάρχουν πολλά που πρέπει να γίνουν για να βελτιώσουμε την περιβαλλοντική μας συμπεριφορά, η οποία επηρεάζεται άμεσα από την περιβαλλοντική εκπαίδευση που λαμβάνουμε

σε όλα τα επίπεδα (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια, δια βίου εκπαίδευση). Αυτό το αναφέρω διότι η Ε.Ε., τουλάχιστον προ Covid-19, στόχευε να προτείνει για τα έτη 2020 και 2021, δράσεις άμεσα συνδεδεμένες με την Κυκλική Οικονομία, τη Βιοποικιλότητα και την Πράσινη Συμφωνία με στόχο τη βελτίωση του δείκτη βιώσιμης ανάπτυξης και τη μείωση του περιβαλλοντικού μας αποτυπώματος. Η φιλόδοξη πρόταση για μείωση των εκπομπών ρύπων κατά 50-55%, λαμβάνοντας υπόψη τα επίπεδα της δεκαετίας του '90, μπορεί να εφαρμοστεί άμεσα, αφού η Ε.Ε. μας έδωσε και τα εργαλεία και χρηματοδότηση για την ορθολογιστική διαχείριση των αποβλήτων, την αποτελεσματική περιβαλλοντική εκπαίδευση και την προώθηση της χρήσης δημόσιων μέσων μαζικής μεταφοράς.

Παρόλα αυτά, τα τελευταία 20 χρόνια σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν αποσπασματικές στρατηγικές και καμία δεν είχε ως ουσιαστικό στόχο τη μείωση των παραγόμενων ρύπων (υγρών, στερεών και αερίων) από την πηγή. Αρκεί μόνο να δούμε τον πανευρωπαϊκό μας δείκτη παραγωγής στερεών αποβλήτων (ανάμεσα στους υψηλότερους της Ε.Ε.) και την πανευρωπαϊκή εικόνα μας ως προς τις μεθόδους διαχείρισης αποβλήτων: εξακολουθούμε να έχουμε ως μοναδική λύση την ταφή των απορριμμάτων σε ποσοστό άνω του 75%. Και αναφέρω «ταφή» διότι δεν διενεργούμε ορθά σχεδιασμένη υγειονομική ταφή των υπολειμμάτων. Στην ουσία, καταφέραμε να δημιουργήσουμε χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων σε χώρους υγειονομικής ταφής υπολειμμάτων. Δεν καταφέραμε να

εκπαιδεύσουμε στον βαθμό που θα έπρεπε (παρά το πολύ καλό πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας) τη νέα γενιά, με αποτέλεσμα η περιβαλλοντική μας συμπεριφορά να παραμένει η ίδια. Αρκεί να αναλογιστούμε ότι εδώ και 2-3 μήνες, 100.000 και πλέον συμπατριώτες μας που έστειλαν σε καθημερινή βάση μήνυμα στο 8998 για σωματική άσκηση, διαπίστωναν το πόσο βρώμικοι είναι οι δρόμοι, τα πάρκα, τα γήπεδα και γενικά το περιβαλλοντικό μας τοπίο.

Ταυτόχρονα διαπιστώθηκε πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας, ότι η όποια περιβαλλοντική απόδοση δεν αποτελεί για κανέναν τοπικό άρχοντα πρώτιστο μέλημα. Άλλωστε, τα περιβαλλοντικά προγράμματα και δράσεις, σε αντιδιαστολή με τη δημιουργία πλατειών, δρόμων

Ο ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΑΝΑΠΝΕΕΙ

Κατά τη «γενέθλιο» ημέρα του περιβάλλοντος (στις 5 Ιουνίου), η προστασία της δημοσίας υγείας και του ίδιου του περιβάλλοντος αποτελούν δύο καίρια ζητήματα αλληλένδετα μεταξύ τους. Και αυτό διότι, από τύχη ή συγκυρία, ο πλανήτης μας, τους τελευταίους μήνες, πραγματικά αναπνέει. Θα δούμε μια αλλιώτικη εικόνα φέτος στο τοπίο και στις θάλασσες, διότι δεν υπάρχει μεγάλη επιβάρυνσή τους, αν και δεν έχουμε ξεχάσει τις κακές συνθήκες, όπως φαίνεται από τις μάσκες και τα γάντια μίας χρήσης που απορρίπτονται ατάκτως όπου βρεθούμε. Σίγουρα δεν είναι δυνατό να θεωρούμε ένα «planet earth lockdown» ως

πανάκεια λύση για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών μας προβλημάτων. Γεγονός είναι ότι υπάρχει συσσώρευση εξειδικευμένης γνώσης και εμπειρογνωμοσύνης για όλα τα περιβαλλοντικά ζητήματα που αντιμετωπίζει η Κύπρος. Όπως στην περίπτωση του Mr. Covid-19 εμπιστευθήκαμε με επιτυχία (και μπράβο μας) τους επιστήμονες του χώρου, νομίζω ότι είναι καιρός να αρχίσουμε να δεχόμαστε, όπως συμβαίνει και σε άλλες χώρες, τις συμβουλές και προτάσεις των ειδικών για το περιβάλλον επιστημόνων. Ας μείνουν στην άκρη οι πελατειακές σχέσεις, οι οποίες πρωτοστατούν σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικοπολιτικής ζωής και ας δώσουν τον χώρο που τους αρμόζει σε ομάδες επιστημόνων, που αποδεδειγμένα έχουν εργαστεί για πολλά χρόνια στον περιβαλλοντικό τομέα. Άλλωστε, η θεωρία επιβεβαιώνεται ή καταρρίπτεται από το πείραμα. Πολιτικά περιβαλλοντικά πειράματα και πολιτικές περιβαλλοντικές θεωρίες κάναμε αρκετά τα τελευταία χρόνια. Τώρα ήρθε η στιγμή για τον σχεδιασμό μιας ολοκληρωμένης περιβαλλοντικής στρατηγικής και η καθολική εφαρμογή της με την παραχώρηση σχετικών κινήτρων. Περιστασιακές πολιτικές, όπως το ανεξέλεγκτο κάψιμο σκουπιδιών με δυσμενείς επιπτώσεις στη δημόσια υγεία, η παρατεταμένη ανοχή της καταπάτησης προστατευμένων περιοχών, η παρατεταμένη ατιμωρησία όσων δεν θέλουν συνειδητά να εφαρμόσουν όλα όσα βελτιώνουν την ποιότητα ζωής μας, τηρώντας κατά γράμμα το περιβαλλοντικό κεκτημένο, είναι καιρός να περιοριστούν για να μην επιμολύνουν και την επόμενη γενιά. Ίσως, η υιοθέτηση ενός Προεδρικού διατάγματος, στη βάση της αυστηρότητας του διατάγματος για την παραβίαση της κυκλοφορίας ελέω Mr. Covid-19, να είναι αναγκαίο και επιτακτικό για όσους δεν συμμορφώνονται με τις υποδείξεις της Πολιτείας στα θέματα της προστασίας του περιβάλλοντος. Είμαι σίγουρος, ότι τα πρόστιμα που θα εισπράξει το κράτος θα είναι τέτοια που θα γεμίσουν τα ταμεία στον πρώτο κιόλας μήνα εφαρμογής του.

κ.λπ., δεν υφαρπάζουν εύκολα ψήφους. Οι όποιες προσπάθειες έγιναν για την κάλυψη των υποχρεώσεών μας, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Οδηγίας Πλαίσιο για τα απόβλητα 2008/98, είναι ελάχιστες σε σχέση με το τι έπραξαν άλλες χώρες. Εφαρμόσαμε διαλογή στην πηγή, αλλά αυτή δεν εφαρμόζεται αποτελεσματικά σε όλη την επικράτεια της χώρας. Εφαρμόσαμε προγράμματα ανακύκλωσης, αλλά αυτά αφέθηκαν στις πολιτικές ορέξεις των τοπικών αρχόντων. Κατασκευάσαμε εργοστάσια μηχανικής διαλογής αποβλήτων (το μόνο θετικό είναι ότι έκλεισαν οι δύο μεγάλες χωματερές της Κύπρου), αλλά στην πραγματικότητα δημιουργήσαμε χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων σε χώρους υγειονομικής ταφής υπολειμμάτων, διότι εκ των πραγμάτων δεν γίνεται εκμετάλλευση του παραγόμενου καυσίμου RDF/SRF, ούτε ποιοτική παραγωγή εδαφοβελτιωτικού για χρήση στη γεωργία, όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες, στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας.

Ευκαιρία για την προώθηση νέων στρατηγικών διαχείρισης αποβλήτων και λειτουργίας των βιομηχανιών και κινήτρων για προώθηση της αειφόρου κινητικότητας

Ταυτόχρονα, αποτύχαμε να απομακρύνουμε το οργανικό κλάσμα απορριμμάτων από τα αστικού τύπου απόβλητα, όπως απαιτεί η ευρύτερη φιλοσοφία της Κυκλικής Οικονομίας, σχετικές ευρωπαϊκές οδηγίες και στόχοι των Ηνωμένων Εθνών. Θυμίζω ότι από το καθαρό οργανικό κλάσμα απορριμμάτων μπορούμε να παράξουμε εδαφοβελτιωτικό (κόμποστ), να ανακτήσουμε ενέργεια ή/και να λάβουμε άλλα συστατικά υψηλής προστιθέμενης αξίας για άλλες χρήσεις. Επιπλέον, οι δράσεις που σχεδιάστηκαν για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού είναι σχεδόν ανύπαρκτες και όπου λαμβάνουν χώρα έχουν περισσότερο πολιτική χροιά, αφού πρωταγωνιστούν οι φωτογραφίες στα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης και όχι η ουσία. Δεν έχω τουλάχιστον αντιληφθεί μια στοχευόμενη μόνιμη εκστρατεία για την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, πέρα από το Let's DO It.

* Χημικός Μηχανικός, Επίκουρος Καθηγητής στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Ακαδημαϊκός. Υπεύθυνος του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Διαχείριση και Προστασία Περιβάλλοντος», Επικεφαλής του Εργαστηρίου Χημικής Μηχανικής & Μηχανικής Αειφορίας).

PLANET EARTH LOCKDOWN AN...

Συμπερασματικά, διερωτάται κανείς, στη μετά Covid-19 εποχή, κατά πόσο μπορούμε να αλλάξουμε τον ρου της περιβαλλοντικής μας ιστορίας και πορείας, με σκοπό να καλύψουμε μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα τις συνολικές μας περιβαλλοντικές υποχρεώσεις, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα τη δημόσια υγεία και την ποιότητα ζωής. Διότι, για τον Mr. Covid-19, αργά η γρήγορα κάποιος απόφοιτος των θετικών επιστημών θα βρει τη λύση. Αυτό όμως, που με ανησυχεί και με προβληματίζει ως άνθρωπο και ως επιστήμονα, είναι ότι δύσκολα θα αποδεχθούμε λύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος διότι απλά, δεν ταυτίσαμε ακόμα, την οικονομία μας με την περιβαλλοντική μας απόδοση. Και πολύ φοβάμαι ότι, συχνά πυκνά στο εγγύς μέλλον, θα εφαρμόσουμε «λύσεις» όπως το «planet earth lockdown» για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων της παρτίδας μας, αλλά και του πλανήτη ολόκληρου.

Εν τέλει, ίσως η φετινή Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος να μην είναι ούτε φέτος αλλιώτικη, αφού σχεδόν όλα βρίσκονται ακόμα σε νηπιακή κατάσταση, επειδή δεν έχουμε τη βούληση, το σθένος και το πολιτικό θάρρος να εφαρμόσουμε σοβαρές περιβαλλοντικές δράσεις. Ας προσπαθήσουμε, όμως, να εκμεταλλευτούμε θετικά την όποια κρίση περνά ο καθένας από εμάς (σε προσωπικό ή επαγγελματικό επίπεδο) και την παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος να συμφωνήσουμε ότι τώρα είναι η ώρα για δράση.

